cade aceluia, care ca sfetnic al unui mare Rege a contribuit în așa de mare măsură la lărgirea hotarelor, la întregirea neamului. Dormi în pace, mare Român, ai murit cu conștiința împăcată că ți-ai făcut datoria către țara, pe care ai iubit-o și care atâta încredere a pus în tine. Cu inimile îndurerate te ducem la locașul de veci, vei fi așezat lângă acela, care ți-a trecut în suflet tot dragul, tot dorul ce și el avea pentru țară. Vei dormi în pământul scump inimei tale, unde ai copilărit, unde ai trăit cele mai bune zile ale vieței tale. Vei fi aproape de Carpații de pe înălțimile cărora visai odinioară o Românie mare, iar la poalele dealului va curge apa în preajma căreia s'a zămislit atâta viață românească!..

„Mereu va curge apa
... Tu vei dormi mereu"

În numele partidului poporului

Cuvântarea d-lui g-ral C. Coandă

In numele partidului poporului aduc ultimul omagiu marelui dispărut, dorind ca la lumina unei drame dureroase a destinului, mintea noastră să desprindă ceeace este etern de ceea ce este vremelnic.

Ducem, după creștinească datină la locașul veșnicei odihne, trupul neînsuflețit al celui care, mai bine de un sfert de veac a fost un animator și un conducător de frunte, în viața politică a țărei noastre. Ion Brătianu și-a împletit activitatea cu marile evenimente prin care a trecut România și atât prin locul ce a ocupat cât și prin faptele sale, i se cuvin omagiile pe care cu mioasă emoțiune, i le aduce țara întreagă.

De sigur, pe arena politică se proectează un joc nestatornic de lumini și de umbre, se deslănțuesc pasiuni.

Nu este deci cu putință nouă, contimporanilor, cari am luptat fie alături de dânsul, fie în contra lui, să anticipăm judecata Istoriei, ale cărei sentimente se înscriu în cartea neamului, — aducem însă și noi mărturia îndurerată a admirației sincere pentru omul politic, pe care o moarte fulgerătoare l-a răpit prea devreme dintre noi.

— Eu unul, am cunoscut pe Ion I. Brătianu din frageda-i tinerețe și am asistat la desfășurarea întreagă a unei vieți, care este o ilustrațiune a mitului antic al cursei de torțe. Ion Brătianu fiul, nu numai ardoarea de a fi conducător, dar și pasiunea supremă a binelui, iubirea de patrie și ambiția, în sensul înalt și nobil al cuvântului, când ambiția unui om se confundă cu propășirea unei națiuni.

Viața lui Ion I. Brătianu s'a desfășurat în cadrul pe care i l-a fixat tatăl său, deaceea a putut să completeze opera acestuia contribuind la desăvârșirea procesului de unitate națională. Operă pe cale de înfăptuire care cere sacrificii mari Omul care-i poartă răspunderea are de înlăturat obstacole grele. De aceea de multe ori inflexibilitatea unei voințe concentrate asupra unui scop unic, poate părea rigiditate, iar energia unei acțiuni subordonate țelului, poate părea asprime.

La Ion I. Brătianu, sub energia și voința, care erau adaptate printr'un fel de necesitate psichologică, se iveau totdeauna calitățile delicate ale unei firi alese politeța cea mai mlădioasă și bunătatea cea mai generoasă.

Astfel se și explică faptul că a avut adversari, fără să aibă inamici și că la moartea lui, se înclină toate frunțile spre pământul, care-l va cuprinde.

Om de acțiune continuă, Ion I. Brătianu a vegheat cu o vigilentă atențiune desfășurarea evenimentelor. Mi aduc aminte când la Iași spre sfârșitul anului 1918, am avut onoarea să prezidez guvernul care avea să adune actele de unire ale ținuturilor românești subjugate, cât sprijin am găsit la Ion I. Brătianu pentru a-mi îndeplini sarcina mea.

Acum mintea lui nu mai veghează.

Pe când lupta pentru mai bine va continua în toate taberele, el va fi, după atâția ani de sbucium, liniștit în cripta sepulcrală în care tatăl își așteaptă fiul

Și acum prezentând familiei și partidului național liberal condoleanțele noastre, emoționate, ne rămâne a ruga Pronia să primească pe cel ales al neamului printre cei aleși ai Cerului!

În numele partidului național-țărănesc

Cuvântarea d-lui Al. Vaida

In Ion I. C. Brătianu, năprasnica aripă a morții a frânt nu numai pe presidentul de partid, ci una dintre individualitățile reprezentative ale timpurilor celor mai glorioase înfăptuiri, ale neamului românesc. Provinciile unite cu Patria mumă îi datoresc memoriei sale o veșnică amintire recunoscătoare.

Pe vremea stăpânirei ungurești după retragerea lui D. A. Sturdza, din viața publică, Ion I. C. Brătianu a încheiat un acord cu șefii celorlalte partide, hotărând, ca pe viitor cauza Românilor de dincolo de munți să fie ridicată deasupra învălmășelei luptelor politice interne. „Nu mă amestec în afacerile dv., de bucătărie", spunea dânsul, aranjați-vă tactica după cum credeți de bine. Noi avem datoria să vă sprijinim fără a vă aservi intereselor noastre de partid. De câte ori veți întreprinde însă o acțiune de importanță, care atinge interesul *întregului* neam, consultați-ne și pe noi, ori care dintre partidele noastre ar fi la putere, căci răspunderea pentru viitorul neamului în măsură îndoită cade în sarcina noastră." Astfel a pus Ion I. C. Brătianu bazele colaborărei armonice între conducătorii politici oficiali ai Românilor de dincoace și de dincolo de Carpați.

In expresiunea voinței dârze a lui Ion I. C. Brătianu se condensa ataviculdor de unire, când după consiliul de coronă, în 14 August 1916, la ora 8 seara, — având dânsul, ca president al consiliului de miniștri răspunderea, — s'a predat oficiului de externe austro-ungar din Viena declarația de războiu a României. Din textul vibrant al acestei declarații de războiu, răsună chemarea la unire adresată de Ion I. C. Brătianu transilvănenilor și bănățenilor.

Ideea unirei naționale, nutrită cu sfințenie, generații de-arândul în sufletele vizionarilor idealiști prin acea declarație de războiu s'a înfiripat în mod virtual. Voința vie de a se uni și dorul nestăpânit de unire a călăuzit de atunci toată suflarea românească.

Efectele s'au arătat, când ora vremurilor împlinite a sunat. După gloria armatei, după laurii eterni ai Mărăștilor și Mărășeștilor, ca o isbucnire a forțelor elementare imanente vrerei ginților noastre, adunările din Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia, ecourile glasurilor frățești, descătușate, cari răspundeau chemării din declarația de războiu a fraților liberi, au consfințit prin hotărîrile lor, unitatea națională. Și astfel, dat i-a fost lui Ion I. C. Brătianu să prezideze evenimentul de neîntrecută mărire: Unirea tuturor Românilor.

Tatăl său fusese unul dintre glorioșii ziditori ai fundamentului Statului român liber, dar fiului i-a fost hărăzit să se înalțe ca primul între constructorii cupolei României Mari, așezând crucea pe falnicul edificiu de granit etern. Nu i-a fost dat să vadă terminată pictura nici așezarea altarului și templul deschis larg credincioșilor, dornici de împărtășanie. Și totuși, ce minunată a fost soarta lui Ion I. C. Brătianu!

Fiii bărbaților mari, sunt predestinați să poarte dealungul vieții lor sarcina perpetuei comparații cu mărimea părintelui. Ce șanse limite de echitate. Căci mărimea p..rintelui, spălată de stratul de zgură a judecăți preocupate a contimporanilor, strălucește în aureola trandafirie, a verdictului îndulgenței definitive, proprie generațiilor postume. Ion I. C. Brătianu a fost însă ridicat de pronia divină și deasupra consecințelor comparației cu părintele său. Ceeace pentru Ion Brătianu tatăl fusese un vis al îndepărtatei posibilități de înfăptuire, deveni pentru Ion Brătianu fiul marea realitate a vieții sale: România întregită, una și nedespărțită.

Ce parte mai îmbelșugată de fericire ar fi putut să se reverse asupra unui om politic și patriot, decât aceea de care destinul l-a învrednicit pe Ion I. C. Brătianu?

După o viață inspirată de credință în misterul predestinației menirei sale de ziditor la unirea neamului, dânsul, prototipul antropologic al Românului plin de vigoare și de sănătate, nu a avut să îndure chinurile unei stingeri lente, ci după un sbucium, fulgerător de scurt, i s'a înălțat sufletul nemuritor, în plaiurile cerești. A fost un favorizat al zeilor și în clipa morții, parcă ursitoarele ar fi voit să 'l ferească de neajunsurile bătrânețelor și de conflictele cu năvalnicele timpuri nouă, după ce în decursul întregei sale vieți s'a bucurat tot numai de succese și de mulțumiri.

Cât de mult se reflectă în intimitatea sentimentelor sale măreția vremurilor glorioase, învederează un episod din timpul conferinței de pace din Paris.

Unul dintre colaboratorii săi îi citea un raport asupra călătoriei M. M. L. L. în Ardeal și Banat.

Ajungând la descrierea cum M. M. L. L. au vizitat, conduși de Prezidentul Consiliului Dirigent, mormântul lui Avram Iancu, păzit de gardiști, moșnegi, foști oșteni ai Iancului, vocea raportorului începu să tremure, să se oprească, iar după câte-va clipe cetitorul fu silit să întrerupă lectura, cu ochii plini de lacrimi. Ion I. C. Brătianu lăcrăma și el și ridicându-se de pe scaun, zise: „cine ar putea să-și stăpânească sguduirea sufletească în fața acestor evenimente!" Și amândoi bărbații dădură curs liber lacrimilor emoției sfinte, care 'i copleșea, aducând acest prinos, memoriei Iancului și nespusei fericiri ce o simțeau în fața viziunei că Regele și Regina României Mărite au putut să se închine în pios pelerinaj la mormântul celui mai glorios erou al trecutului ardelenesc plin de mariri.

Partidul național țărănesc, ca adversar leal, își exprimă în fața acestui catafalc, tuturor acelora pe cari defunctul i-a ocrotit, iubit și condus, sentimentele sale de sinceră condoleanță.

Fie-i vicinică pomenirea. Dumnezeu să-l odihnească în pace pe marele Român, care a fost Ion I. C. Brătianu.

În Capitală: Carul funebru, d-nii general Presan, I. G. Duca și C. Nicolaescu ținând panglicile din dreapta sicriului

În numele partidului național

— Cuvântarea d-lui G. Tașcă —

In numele partidului național, venim să aducem cuviosul omagiu, fostului prim-ministru al țării noastre întregite și aceluia care în momente de mare sbucium și de grea îndoială, a știut să aleagă calea ce ducea la întregirea neamului.

Multe din faptele cu care va fi preamărit acest fiu ales al neamului nostru, vor fi trecute prin sita criticii aspră câte o dată, nedreaptă ori pasionată uneori, nemiloasă întotdeauna.

Va rămâne însă un moment, din lunga activitate politică a ilustrului dispărut, care nu va putea fi nici micșorat de critica obiectivă, nici întunecat de cea pasionată.

Când furtuna deslănțuită de grandomania nebunească a unui împărat, a cuprins Europa, oamenii noștri politici surprinși de fulgerătorul cataclism, au fost un moment desorientați; deși cercetătorul neobosit al trecutului neamului nostru, arătase, cu preciziune, calea de urmat cu două zile înainte de nă dela Sinaia; deși aecst consiliu el însuș hotărise neutralitatea, care nu putea avea alt înțeles decât cel indicat de marele profesor; totuș, părerile erau foarte împărțite și lupta era aprigă între diversele curente.

Negreșit că atitudinea ce trebuia să ia țara noastră, era indicată. Șeful partidului nostru o arată, în chiar acel moment, cu o strălucită preciziune: *„Peste Prut, în Bucovina, se „strângeau țăranii harnici și „dârji, cari până atunci păs„traseră cu sfințenie graiul „strămoșesc și păziseră ca o „strajă neadormită, la un hotar „îndepărtat, — obiceiurile ro„mânești".*

„După Bucovina a venit rân„dul Ardealului. Toți cei ce „erau în stare să poarte arma „au plecat. Trebue să-i fi cu„noscut cineva altfel decât prin „ziare, altfel decât prin con„vorbiri de cafenea, trebue să fi „petrecut cineva vreme mai „multă acolo pentru ca să cu„noască toate comorile morale „cuprinse în sufletele acestor „oameni acoperiți acum de pă„mânt în stepele Poloniei, în „văile Alpilor, în mlaștinile Ser„biei și cari au fost duși anu„me la moarte fără socoteală".

„Orice s'ar fi întâmplat pe lu„me, orice biruință s'ar fi pro„dus în orice punct al vastului „câmp de război; dacă ar fi ve„nit cu mâna plină de daruri și „cu toată cinstea în suflet, Sta„tul acela care a dat o formă „oficială acestor sentimente, fa„ță de populația românească „de acolo, — răspunsul Roma„nei nici nu putea să fie decât: „NU SE POATE; IN ORICE „FEL DE IMPREJURARI, „NU".

Aceasta trebuia să fie atitudinea țării. De aci însă nu urma că opinia publică ar fi avut dreptul să facă semnul pentru trecerea munților.

Acest drept îl avea numai guvernul. Numai el putea avea asigurările necesare, numai el măsura cu ce sacrificii se poate face pasul; numai el știa dacă armata este pregătită pentru acțiune și numai el putea alege momentul acțiunii.

Guvernul în acel moment hotărîtor pentru viitorul neamului nostru, era în mâna lui Ion I. C. Brătianu și el a știut să ia calea care ducea către întregirea neamului.

A trebuit pentru aceasta tot calmul omului de Stat, toată liniștea omului cu conștiința împăcată că-și îndeplinește o mare datorie către țară.

„Nu trăim vremuri, — zicea „el atunci, — și nu suntem în „situații de acelea cari, unui „om cu răspunderi de caracte„rul alor mele să-l îngăduias„că să fie ademenit de vreo „popularitate sau intimidat de „vreo amenințare.

„Oricari ar fi răspunderile pe „cari le port, oricari ar fi grija„le pe cari le am, oricari ar fi „grijile acestei puteri de cari „vorbiți că sunt lacom, eu am „în viitorul acestui Stat o în„credere neclintită".

Această încredere neclintită în viitorul țării și al neamului, i-a servit ca îndreptar în momentele acelea de tragică nehotărîre.

„Cu sabie de dreptate vom is„bândi, zicea șeful partidului nostru la 1915, Decembrie. — *„Dar sabia aceasta de dreptate „trebue să fie ținută de mână „sigură a României. Mâna a„ceea a României trebue să fie „gata a purta sabia dreptății „neamului românesc. Deci o „mână sigură de sine, o mână „neslăbită prin discordie și ne„grăbită prin setea de aventuri.*

„Cu sprijinul lui Dumnezeu „atunci, cu sabia biruitoare în „mână, va veni vremea când „din această României mică, „sfâșiată și mâncată de discor„die, vom face un stat noțio„nal și popular cuprinzând cu „același drepturi pe românii „din toate clasele și pe românii „din toate țările".

Mâna sigură de sine, neslăbită prin discordie și negrăbită prin setea de aventuri, care în momentul hotărîtor a purtat sabia dreptății, a fost mâna lui Ion I. C. Brătianu și se cuvine să păstrăm neștearsă amintire și vecinică recunoștință făuritorilor Unității Naționale.

În numele partidului țărănesc

— Cuvântarea d-lui profesor I. Borcea —

In istoria neamului nostru de la nobila sa sădire pe aceste minunate plaiuri și până la fericita stabilire în hotarele naturale, n'am avut momente mai emoționante și încercări mai grele decât cele petrecute de curând. Având revendicări legitime în toate direcțiile nu credeau totuș că evenimentele se vor desfășura așa ca să le facem simultan față.

Oricât bunul simț sau instinctul general pulsa spre calea sau aspirația naturală, pentru trecerea prin asemenea situații grele a fost nevoe de energii călăuzitoare extraordinare. Ne-a hărăzit Cerul, care mult a pus la încercare neamul nostru ca în aceste momente de supremă cumpănă să avem alături de marele Rege, pe cel mai înțelept sfetnic și cel mai pricepuț conducător al destinelor Țărei.

A îndurat multe, a asumat nespusă răspundere, dar pătruns până în ultima fibră de cel mai cald patriotism, a înfruntat neclintit cele mai aspre vijelii și a dus barca neamului nostru la limanul dorit. Istoria îl consacră între cele mai mari figuri ale ei. Apropierea de timp ne împiedică să-l vedem în reala lui splendoare.

Dacă visul secular a fost îndeplinit, reforme mărețe realizate, era de sigur încă mare nevoe de autoritatea și prestigiul lui nediscutat pentru opera de refacere a Țării întregite.

Emoțiile, răspunderile acumulate, au măcinat organismul pământesc, sucombând de o boală fulgerătoare și lăsându-ne consternați.

La asemenea năprasnică lovitură zdruncinați adânc, nu ne putem reculege decât înălțându-ne peste patimi, întărindu-ne inima, încălzindu-ne dela focul său sacru, cu hotărîrea nestrămutată de a urma calea trasă de el. In acțiunile noastre, figura sa să ne fie veșnic călăuzitoare.

In a aduce elogiile meritate figurei mărețe a lui Ionel Brătianu, nu știm ce să admirăm mai mult: neșărmuritul lui patriotism, simțul înalt al datoriei, simțul de prevedere de realitate, de realizare, tenacitatea convingerei, priceperea și curajul de a asuma răspunderea situațiilor grele, simțul de a răspunde prin legiuiri necesare la cerințele vremei iată izvor de calități ce toate au fost puse în serviciul Țărei și prin care a putut simboliza întreaga ființă a neamului său în cele mai mari momente.

Marele lui prestigiu a strălucit încă mai mult în aureola unei familii așa de ilustre în întocmirea României moderne și care a ilustrat alt moment hotărîtor din istoria neamului nostru: independența. Înaltele calități n'au fost puse numai în serviciul țării, dar și ale păcei și civilizației mondiale. Ionel Brătianu nu aparține numai partidului și generației lui ci țării și istoriei.

După pierderea dureroasă a marelui nostru Rege Ferdinand I, ne rămăsese o mângâiere: Aveam pe înțeleptul său sfetnic Ionel Brătianu

Deaceea, moartea lui fulgerătore ne lovește crud. Conștienți că cu viața noastră trecătoare îndeplinim rolul unei verige din un lung lanț de activitate și înfăptuire a înaintașilor noștri și care se va continua după noi, ca unii ce am trăit clipele cele mai emoționante din istoria neamului, în fața acestei grele încercări să uităm orice ne poate separa și *să auzim trâmbița divină ce ne cheamă la UNIRE.* Să simțim în ființa noastră vremelnică și pulsul celor ce s'au străduit înainte de noi pentru idealul românesc și să avem pururi de exemplu pe Ionel Brătianu care-și trăgea tăria și siguranța sa în acțiune din faptul că în ființa lui vibra în orice moment întreg trecutul neamului nostru.

In numele *partidului țărănesc care și-a dat seamă la alt moment de greava încercare că era o datorie de conștiință a trece peste orice pasiuni și a strânge rândurile în jurul celui mai mare fiu al țării,* în numele celor ce-i reprezentăm, cari au simțul măsurii și cultul cinstirii oamenilor mari, în numele celor ce au tremurat când au aflat știrea sdrobitoare, în numele celor cuprinși de jale dela un capăt la altul al țării, aducem omagii de recunoștință și pioasă închinare celui mai mare contimporan.

Ne vom simți necontenit umbriți de sufletul lui mare, care înălțându-se acum în cerul senin de patimi, îi facem rugare adâncă să încălzească și de acolo cu raze însuflețitoare de caldă dragoste de țară și cu spiritul înțelegerii pentru desăvârșirea în amănunte a operii definitiv închegată de el.

În numele Ardealului

Cuvântarea d-lui ministru Al. Lepedatu

Revenindu-mi trista sarcinăși să aduc, din partea ținuturilor de peste munți, un ultim și suprem salut omagial rămășițelor pământești ale aceluia pe care împrejurările istorice și calitățile sale extraordinare l-au ridicat în fruntea statului și a neamului românesc, ca să cârmuiască spre deplină izbândă, acțiunile pentru dezrobirea acestor ținuturi și pentru unirea lor cu patria mamă, o fac copleșit de nemărginita durere ce s'a abătut asupra sufletelor tuturor alor noștri de acolo, la vestea cutremurătoare a morții lui Ion I. C. Brătianu.

Căci pentru liberarea și reunirea nici unui alt pământ al patrimoniului național n'a trebuit să lupte mai eroic marele dispărut ca pentru Ardeal și teritoriile lui alipite. Istoria, în lăuntrul căreia a intrat acum pentru vecie, va arăta, cu bine meritate elogii, ceeace noi, contimporanii, am văzut și am cunoscut. Și anume: câtă voință și hotărîre, câtă pricepere și stăruință cât patriotism și devotament a trebuit să pună, ca să obțină recunoașterea integrală a revendicărilor noastre teritoriale, — ca să câștige, prin războiul de uriașe jertfe și nespuse suferințe, dobândirea acestor revendicări, răsplătind umilințele unei robii milenare, — ca afirme, prin atitudinea sa, de înaltă conștiință și exemplară demnitate românească, la Conferința de pace, temeiul drepturilor noastre suverane — ca să așeze, tot acolo, pietrele de hotar până la cele mai depărtate puncte ale ființei noastre etnice și ca să asigure, în fine, prin opera de consolidare începută, viitorul patriei unite și mărite.

Toate aceste mari și epocale realizări, prin care s'au încununat luptele de veacuri ale poporului român transcarpatin pentru recâștigarea libertăților și independenței sale îl așează pe Ion I. C. Brătianu în apoteoza victoriei finale și definitive, la capătul unui glorios șir de eroi și martiri ce au luptat și s'au sacrificat în cursul timpului pentru înfăptuirea unității naționale și asigură amintirei sale, pentru toate vremurile, întreaga admirație și recunoștință a generațiilor ce vor ajunge să se bucure senin de rezultatele marilor servicii aduse patriei și neamului, cu deosebire în acel frumos și generos pământ al Ardealului care, acum când sufletul mare al clăditorului României întregite pleacă dintre noi, ține să se închine cu respect și pietate, la marginea acestui scump sicriu, cu mulțumirile de duioasă afecțiune și permanentă gratitudine ostașii noștrii, ca să desăvârșească biruința cea mai strălucită din istoria noastră. Sta hotărît și dârz printre oameni, cari știau să prețuiască energia, fiindcă ei înșiși o profesau zi de zi; cu vorba domoală de conducător, care știe când trebue să-și înăsprească glasul; dar în ochii, pe cari trecutul, cunoscut din cărți și din viață îi învăluise într'o blândă melancolie, viitorul punea sclipiri de oțel, precum soarele de vară smulgea străfulgerări din căștile soldaților, cari mergeau la izbândă. Și am înțeles atunci, că prezența lui acolo reprezinta un triumf, cum nici odată n'a cunoscut istoria.

Biruind cutremurătoarea înfiorare a despărțirii supreme, luptătorii din Carpați și de pe Tisa și întreaga Legiune Română, cei cari au îndeplinit în faptă înaltul lui gând, fac prin rostul meu îndurerat, legământ de statornicie în credință, care a fost totdeauna a lui, care va fi totdeauna a noastră: Iubirea nemărginită și neînfrântă de Țară.

Gardă etern trează, îi vom păzi neștirbită splendida alcătuire, pe care el a realizat-o, pentru ca somnul să-i fie lin și împăcat.

În numele Bucovinei

Cuvântarea d-lui ministru Nistor

Ca o negură deasă de toamnă s'a așternut din nou jale adâncă asupra țării. Săgeata năprasnică a morții, nimerind în plin, a săgetat fulgerător inima nobilă a celui mai mare Român.

Ion I. C. Brătianu, inginerul desfundător de drumuri peste Carpați și aruncător de poduri peste Prut și Molna, arhitectul iscusit al noului nostru edificiu constituțional, aprigul tribun al sfintelor noastre drepturi în fața areopagului lumii, nu se mai găsește între noi, îndrăgostit tot ce era nobil, bun și frumos.

Sufletul său, veșnic frământat de grija răspunderei pentru viitorul neamului său, s'a desprins blând și răbdător din obezile necazurilor pământene, pentru a-și lua subit sborul spre zările senine ale nemuririi. Căci nemuritor este sufletul său, precum nemuritoare este măreția operei trudnicei sale vieți. Generații dearândul vor veni să admire și să desăvârșească marea și variata sa operă constructivă, tâlcuind avântul gândurilor sale îndrăzneț și încălzindu-se la văpaia dragostei sale de neam și țară.

Oricât vor fi încercat cronicele contimporane să arunce dungi de umbră asupra strălucirii faptelor sale, istoria nepărtinitoare i-a rezervat un loc de cinste în panteonul neamului, alături de marii ctitori, adăugători și întregitori ai statului român.

La catafalcul îndoliat plânge familia îndurerată și cu ea împreună plânge toată țara. La doliul obștesc se unește sfioasă și dulcea Bucovină, peste ale cărei luminoase meleaguri s'a așternut de curând un imens zăbranic de jale și de durere.

Suspinele mulțimei, îngânate de freamătul codrilor și murmurul izvoarelor, se unesc duios cu rugile preoților și dangătul clopotelor într'o zguduitoare simfonie de jale, deplângând moartea prematură și cinstind memoria slăvitului izbăvitor de sub jugul străin. Glasul de jale răzbește până la acest sicriu și din tamicele sale șoapte desluș eam cu vintele:

Erou *cunoscut* al războiului pentru întregire, dormi în pace; noi am învățat dela tine să apărăm și să prețuim libertatea pe care tu alături de camaradul tău *necunoscut* mi-ai dat-o.

În numele Banatului

Cuvântarea d-lui dr. Aurel Cosma

Nu închideti acest sicriu până ce bănățenii de pretutindeni nu-l acoper cu lacrimile lor de durere.

Nu-l duceți încă de aici până ce întreg Banatul nu-l împodobește cu coroana recunoștinții și al omagiului său.

Ion I. C. Brătianu este pentru bănățeni un simbol. Intransigent luptător al integrității Banatului, el cerea judecata lui Solomon pentru mândra noastră provincie spunând că Banatul nu poate fi tăiat în două. El ne întăria credința în izbânda aspirațiunilor noastre și el ne mângâia sufletele noastre desnădăjduite.

Iată de ce, în jurul acestui sicriu unde se întâlnesc într'o emoțiune covârșitoare toate provinciile alipite, durerea Banatului este cea mai profundă.

Pe Ion I. C. Brătianu îl deplânge toată suflarea românească pentrucă era omul dreptății și al înțelegerii. Îl deplânge toată România Mare, dar oricât de mare ar fi această România, tot nu este destul de largă ca să cuprindă imensa durere a întregului popor român.

Fericit a fost acest popor că a putut avea un Ion I. C. Brătianu și îndurerat este acum că l-a pierdut. Dispariția lui lasă un gol așa de mare, pe care numai sentimentele noastre îl pot umplea.

Dar să avem credința că din aceste sentimente comune se va naște acea putere, care, ascultând de glasul misterios și de revelațiunea tainică a celui din sicriu, ne va mângâia ca să putem relua firul activității noastre roditoare. Ion I. C. Brătianu nu cere dela noi lacrimi, ci fapte. Datoria noastră este să continuăm cu aceeaș răvnă opera lui măreață. Moștenirea politică ce ne lasă este mare și desăvârșirea ei este grea. Ne facem deci o datorie sfântă față de memoria lui, dacă cu forțe unite și fără nici o șovăială vom clădi înainte pe bazele consolidării statului ce le-a pus scumpul nostru dispărut.

Activitatea lui Ion I. C. Brătianu ne este pildă și imbold de muncă. roadele frumoase ale operei lui ne încurajează, iar patriotismul lui nețărmurit ne dă căldura iubirii de neam și de rege, care trebuie să fie fundamentul tuturor înfăptuirilor.

Acum când ne despărțim pentru totdeauna de rămășițele pământești ale lui Ion I. C. Brătianu, ne prosternăm în fața mormântului deschis care va simboliza pentru noi nu numai lupta desrobirii noastre, dar și biruința acestei lupte.

Una dintre cele mai luminoase candele ce vor ține de veghie vecinică la sicriul lui Ion I. C. Brătianu, așezat lângă neperitorul său părinte, va fi candela Banatului, bătută în văpaia vestalină a dragostei nemărginite și a recunoștinței adevărate. Ea va lumina și roșaiele de veacuri ce se vor perinda, arătându-ne drumul călăuzitor la izbăvirea noastră.

În numele luptătorilor din Carpați și de pe Tisa

Cuvântarea d-lui general Moșoiu

Sfârșiturile line, firească încheiere a unei vieți domoale, nu revarsă în suflete de cât o blândă melancolie.

Dar frângerea bruscă a unei vieți puternice, plină de clocotitoare energie ne pare sfârâmarea irațională a unui elan, răzbunarea unui principiu rău împotriva unui om, pe care ne învățasem să-l socotim etern, fiindcă am fi dorit să fie etern.

Și nu jalea, dar uimirea ne înfioară, nu de lacrimi ni se umplu ochii, ci pieptul de revoltă. Moartea eroilor are ceva din prăbușirea unui templu.

Se stinge o lumină aprinsă în fața altarului unei credințe.

Nu mistuită de curgerea vremii, stinsă de vânt năprasnic.

In fața altarului Patriei, Ion I. C. Brătianu a fost cea mai strălucitoare lumină.

I-a ars sufletul de iubirea ei. I s'a jertfit fără șovăire, fără urmă de îndoială: integral.

Așa cum știu să se jertfească eroii. O cuprindea totată în dragostea lui, de om puternic. O îmbrățișa cu gândul.

L'am văzut pe malul Tisei, celei cuape tulburi, alături de Regele Cavaler, privind cum trece căldura iubirii de neam și de rege, care trebuie să fie fundamentul tuturor înfăptuirilor.

Acum când ne despărțim pentru totdeauna de rămășițele pământești ale lui Ion I. C. Brătianu, ne prosternăm în fața mormântului deschis care va simboliza pentru noi nu numai lupta desrobirii noastre, dar și biruința acestei lupte.

Una dintre cele mai luminoase candele ce vor ține de veghie vecinică la sicriul lui Ion I. C. Brătianu, așezat lângă neperitorul său părinte, va fi candela Banatului, bătută în văpaia vestalină a dragostei nemărginite și a recunoștinței adevărate. Ea va lumina și roșaiele de veacuri ce se vor perinda, arătându-ne drumul călăuzitor la izbăvirea noastră.

În numele primăriei municipiului București

CUVANTAREA D-LUI DR. I. COSTINESCU

In numele a sutumi de mii de locuitori ai acestui oraș, în numele Capitalei, viu să mă închin înaintea corpului lui Ion I. C. Brătianu. Mă închin cu evlavie și iubire.

Toți îl cunoașteți ca cel mai admirabil conducător de oameni.

Istoria va scrie în litere de de aur faptele lui mari pentru neam și țară. Dar ceeace nu poate scri istoria, și cunoaștem noi contimporani, e sufletul lui Ion I. C. Brătianu.

Cine s'a apropiat de dânsul cunoaște fața-i blândă, plină de bunătate și energie, surâsul lui frumos, ochii lui plini de farmec, în care se oglindea mărimea sufletului său.

Te-am iubit cu toții pentru cuvântul bun ce știai să spui fiecăruia; aveai darul cu un optimism sănătos să dai speranțe și acolo unde nu mai puteau fi. Ai îndrăgostit Capitala țării tale; de multe ori mi-a vorbit de înfrumusețarea ei. Spirit fin, artistic, cunoscător a tot ce e frumos, găsea timpul pentru tot ce ridică mintea și înalță sufletul!

Și iubea gospodăria dela Florica cu pasiune. Acum trupul său muncit, se va odihni pe veci acolo în mijlocul naturii pe care atât de mult a înțeles-o și a iubit-o! Dar sufletul său va rămâne pururea în Capitala țării, de unde în imensitatea lui va cuprinde tot pământul românesc pentru care a trăit și a murit!

În numele societății Politechnice

CUVANTAREA D-LUI INGINER N. P. ȘTEFANESCU

O tristă sarcină îmi revine, să adus aci, din partea societății Politehnice, expresiunea durerei, pentru pierderea marelui român și adânc iubitor al neamului Ion Brătianu, de care m'a legat o prietenie colegială de peste 50 ani.

Ionel Brătianu, cum îi spuneam foștii lui camarazi, după ce a terminat liceul Sf. Sava, fiind aplicat la matematici și având un spirit de cercetător amănunțit și un raționament profund, s'a hotărât pentru cariera de inginer.

După o pregătire serioasă a studiilor matematice, făcută sub direcțiunea mult regretatului inginer Gheorghe Duca, a plecat la Paris unde a urmat mai întâi școala Politechnică și în urmă școala de poduri și șosele, de unde a eșit cu diploma de inginer.

Intors în țară în anul 1889 intră în serviciul podurilor și docurilor de sub conducerea marelui inginer Anghel Saligny, serviciu în care a funcționat până la finele anului 1895 când, în urma îndemnurilor insistente ale răposatului vrednic român Dimitrie Sturdza a început să ia parte activă în politica țării, alegându-se ca deputat și încetând de atunci de a mai continua activitatea de inginer.

In timpul de peste 6 ani, cât a fost în serviciul Statului a lucrat la proiectul liniei ferate Feteștí-Cernavoda, la lărgirea liniei înguste Bacău-Piatra-Neamț, la dublarea liniei Chitila-Ploești, la mărirea stației Ploiești, la construirea gărei R.-Sărat și a variantei Vădeni-Barboși, întocmind planurile și conducând lucrările podului de peste Siret de la Barboși.

In scurta, dar foarte activa ocupație a lui de inginer, a arătat o pregătire superioară, o conștiocitate exemplară, o conducere serioasă radiind în totdeauna în jurul lui o atmosferă plăcută.

Inginerului Ionel Brătianu îi era dragă cariera sa în care găsea numai mulțumiri fără amărăciunile vieței politice și îi plăcea să trăiască în mijlocul colegilor lui.

Astfel îndată la întoarcerea sa în țară ca inginer intră în societatea politehnică al cărui membru a rămas până astăzi.

In această societate, în mijlocul celor mai de seamă oameni de știință, ca Spiru Haret, Anghel Saligny, Gheorghe Duca, doctor Istrati, Constantin Olănescu și alții, el a luat parte activă la studiile ce se făceau în sânul ei.

El a făcut mult timp parte din comitetul societății, a fost vice-președinte al ei, a redactat buletinul societății și a ținut conferințe cu subiecte de o deosebită importanță. Serviciile aduse țării de Ion Brătianu ca inginer în scurtul timp și la în-

În Capitală: Membrii familiei, după carul funebru, în drum spre gara de Nord